

Enkele argumenten voor en tegen de vrouw in het ambt, naar voren gebracht respectievelijk door dr. J. Blommendaal (voor) en ds. J. Groenenboom. en ds. R.H. Kieskamp (tegen)

A: Inleiding

Voor:	Tegen:
<p>Vrouwen worden vooral niet toegelaten tot het ambt in kerken van een "katholieke" of "episcopale" signatuur. De bisschop geldt immers als opvolger van de apostelen. Daar alle apostelen nu eenmaal mannen waren is de katholieke of episcopale afwijzing van de vrouw in het ambt alleszins te begrijpen. Het bisschopsambt in deze kerken heeft echter een ander karakter dan de ambten in de meeste protestantse kerken.</p> <p>Dat men pas in onze eeuw begonnen is met te denken aan de toelating van de vrouw tot het ambt kan evenmin een tegenargument zijn. De Heilige Geest werkt door alle eeuwen heen en kan ons steeds weer tot nieuwe inzichten brengen aangaande het Bijbels getuigenis en ons de Waarheid Gods steeds weer opnieuw doen verstaan. De Kerk heeft eeuwenlang de onrechtvaardigheid van de slavernij, het kolonialisme, de onderdrukking van de arbeiders vaak verdedigd of op z'n minst geduld op grond van Schrift en belijdenis. Eveneens heeft de Kerk eeuwenlang geen oog gehad voor haar missionaire opdracht en voor een verantwoorde verhouding tot het volk Israël. Daar is pas in de loop van onze eeuw verandering in gekomen. Mogen wij dit niet zien als de vrucht van de werking des Geestes? Ons kennen is slechts ten dele en wij zullen steeds weer door de Heilige Geest opnieuw en dieper ingeleid moeten worden in de Waarheid Gods'.</p> <p>Wat het beroep over en weer op de Schrift betreft: Het gaat hier niet primair om een lossere binding aan de Heilige Schrift of om een fundamentalistische schriftbeschuwing, maar om een verschil van interpretatie, zoals destijds ook het geval was bij de</p>	<p>De vraag of ook vrouwen in een kerkelijk ambt mogen dienen, is tot in deze eeuw doorgaans met "neen" beantwoord en wordt door het overgrote deel van de christelijke kerken nog steeds ontkennend beantwoord. En dat niet alleen door de rooms-katholieke kerk en de oosters-orthodoxe kerken, maar ook door verscheidene kerken van lutherse en gereformeerde signatuur. In het algemeen kan men zeggen, dat zij die het ambt zien als iets dat wezenlijk van andere functies in de gemeente is onderscheiden, zich doorgaans tegen de vrouw in het ambt verklaren. Dat nu geldt evenzeer van hen die vasthouden aan de lutherse en gereformeerde belijdenisgeschriften als van hen die een episcopale (bisschoppelijke) kerkregering voorstaan.</p> <p>Dat er de laatste tientallen jaren m.b.t. de vrouw in het ambt een kentering valt waar te nemen, meerdere kerken de vrouw tot de ambten toelieten en waar zij eenmaal toegelaten was het aantal vrouwelijke ambtsdragers in snel tempo toenam, staat dan ook niet los van andere ontwikkelingen in de kerken. Zo kan men een en ander ons inziens niet los zien van de beweging tot emancipatie van de vrouw die ook aan de kerkdeur niet voorbijgaat. Dat het besluit tot toelating van de vrouw, tot de ambten daardoor mede beïnvloed werd, blijkt duidelijk uit het feit, dat voorstanders van genoemde toelating bij hun argumentatie vaak een parallel trokken met de slavernij, het kolonialisme, de verdrukking van de arbeiders en andere vormen van onrechtvaardigheid die eeuwenlang door de kerk geduld en soms zelfs op grond van de Schrift verdedigd zijn. Dat de toelating van de vrouw tot de ambten niet losgezien kan worden</p>

beoordeling van de slavernij, het kolonialisme etc. Wel kan een verschil in schriftbeschouwing een woordje meespreken. Het is mijns inziens met de beste wil van de wereld niet te ontkennen, dat in de Schrift tijdgebonden passages voorkomen, bijvoorbeeld de voorschriften met betrekking tot de slavernij, de afstraffing van overspelige vrouwen (de doodstraf!), het oudtestamentische wereldbeeld etc.

van genoemde emancipatiebeweging wordt door voorstanders van het ambt ook niet ontkend. Men ziet dit echter niet negatief maar als een werk van de Geest, die de kerk leidt tot een dieper verstaan van de waarheid. Dit is duidelijk een andere visie op het werk van de Heilige Geest dan de reformatoren daarop hadden. Die wezen er immers telkens weer op dat de Schrift het woord van de Heilige Geest is (2 Petrus 1: 21) en dat de vraag of iets van de Heilige Geest is dus vanuit het concrete getuigenis van de Schrift zijn antwoord moet krijgen.

De Heilige Geest spreekt immers zichzelf nooit tegen.

Trouwens niet alleen de visie op het werk van de Heilige Geest is veranderd, maar ook de schriftbeschouwing is veranderd. Wezen de reformatoren er telkens weer op dat Jezus (bijv. Luk. 24:27) en de apostelen (bijv. Rom. 4:3) zich Steeds weer beriepen op bepaalde schriftplaatsen, velen in de kerk willen daar niet meer van weten. Zij achten allerlei voorschriften "tijdgebonden". Nu hebben ook de reformatoren voluit erkend dat daar een voortschrijding in de Godsopenbaring is geweest (Hebr. 8:13) en dat God gesproken heeft in een bepaald tijd en daarbij gebruik gemaakt heeft van menselijk begrippenmateriaal. Zij erkenden echter dat Gods Woord mede door deze en dergelijke menselijke factoren bepaald was. In dat opzicht nu zijn velen in de kerk nu van andere gedachten.

Slechts de hoofdlijnen van het Schriftgetuigenis zouden bindend zijn. De concrete toepassing zou van tijd tot tijd verschillend zijn.

B: Wat zegt de Bijbel?

Voor:

Beslissend voor de vraag, of we voor of tegen de vrouw in het ambt moeten zijn, is wat de Bijbel zegt. Wat dat betreft dient te worden opgemerkt, dat de positie van de vrouw zowel bij het oude Israël als in de

Tegen:

Beslissend voor de vraag, of we voor of tegen de vrouw in het ambt moeten zijn, is wat de Bijbel zegt. Nergens blijkt, dat Jezus' keuze van uitsluitend mannelijke apostelen door tijdsfactoren is bepaald. Evenmin als

grieks-romeinse wereld van dien aard was, dat het gewoon ondenkbaar was dat vrouwen op grote schaal tot kerkelijke ambten geroepen zouden worden; dat dit toch duidelijk meer een praktische dan een principiële stellingname betrof. Bovendien: incidenteel waren er toch wel degelijk vrouwen ambtelijk bezig. Wat het Oude Testament betreft, zijn hier te noemen de profetessen Mirjam (Ex. 15:20), Debora (Richt. 4 en 5), Hulda (2 Kon. 22:14 en volgende verzen). En wat het Nieuwe Testament betreft Anna (Luk. 2-36), die een profetes genoemd wordt, de vier dochters van Filippus die profeteerden (1 Cor. 11: 5), Priscilla die een voorname plaats in de gemeente innam (Hand. 18:2, Rom. 16: 3, 2 Tim. 4:19), Euodia en Syntyché die samen met Paulus zich beijverd hebben bij het brengen van het Evangelie (Fil. 4:2,3) en, niet te vergeten Fébe die een dienaar was van de gemeente (Rom. 16: 1). Moeten we trouwens ook bij de vrouwen in 1 Tim. 3:11 niet denken aan vrouwelijke diakenen? Ik kom hier straks nog op terug.

De tegenstanders tegen de vrouw in het ambt plegen nogal eens een scherp onderscheid te maken tussen Het zogenaamde charismatische ambt en het institutionele ambt. Is dat geoorloofd? Het priesterambt in het Oude Testament was inderdaad een institutioneel ambt. Priester werd men niet op grond van een bijzondere roeping, maar op grond van de geboorte uit de stam van Levi. Men mag echter het oudtestamentische priesterambt niet zondermeer in verband brengen met de kerkelijke ambten. Men staat niet in het kerkelijke ambt op grond van geboorte maar op grond van roeping, net zoals de profeten in het Oude Testament. In deze roeping spreekt het charismatische wel degelijk een woordje mee. Men kan hierbij in het bijzonder denken aan het ambt van dienaar des Woords, het profetische ambt bij uitstek. Het is blijkbaar niet zo gemakkelijk om een scherp afgebakende grens te trekken tussen het zogenaamde charismatische ambt

Jezus Zich liet leiden door de gangbare opvattingen over de sabbat, liet hij Zich leiden door die over de vrouw.

In Joh. 4:27 lezen wij, dat Zijn discipelen zich verwonderden, dat Hij met een vrouw sprak. Vrouwen volgden Hem en dienden Hem met hun goederen. Vrouwen stonden rondom Zijn kruis en waren de eerste getuigen van Zijn opstanding. Toch maakte Hij geen vrouw tot apostel. Ook bij de apostelen blijkt uit niets, dat hun standpunt door tijdsfactoren is bepaald. Paulus bijv. noemt Priscilla (Rom. 16:3) onder zijn medewerkers, zegt van Euodia en Syntyché dat zij met hem gestreden hebben in het Evangelie (Fil. 4:2 en 3) en noemt Fébe (Rom. - 16: 1) een dienaar van de gemeente. Toch lezen we nergens, dat er vrouwen tot ouderlingen of diakenen werden verkozen. De reden hiervan moet dus niet in tijdsfactoren, maar in de wil van God gezocht worden.

Nu is het waar, dat juist genoemde vrouwen door de voorstanders van de vrouw in het ambt genoemd worden als bewijzen dat er wel degelijk vrouwelijke ambtsdragers zijn geweest. Evenals het feit dat er meer dan eens van profetessen sprake is. We menen echter dat er onderscheid gemaakt moet worden tussen het charismatische en het institutionele ambt. Het eerstgenoemde - waarbij we dan met name aan het profetenambt moeten denken - berustte op een speciale roeping van God en kwam incidenteel voor al naar gelang de tijdsomstandigheden dat vroegen. Het institutionele ambt daarentegen werd uitgeoefend door de priesters. Zij waren de "normale" ambtsdragers van de gemeente van Israël. Wat hier nu bij opvalt is dit: Bij de profeten treffen we wel vrouwen aan, bij de priesters niet. Zo was het in het Oude Testament. Iets dergelijks nu valt te constateren in het Nieuwe Testament. Ook daar treffen we profetessen aan en vrouwen die krachtens één of ander charisma (door de Heilige Geest geschonken gave) werkzaam waren

<p>en het institutionele ambt.</p>	<p>in de gemeente. In de institutionele ambten (apostelen, ouderlingen, diakenen en herders en leraars) komen we echter geen vrouwen tegen. Om misverstand te voorkomen: als we onderscheiden tussen het zogenaamde charismatische ambt en het institutionele ambt, ontkennen we niet dat ook het institutionele ambt - met name in het Nieuwe Testament - berust op charisma en roeping. Dat doet echter ons inziens niets af van de waarde van deze onderscheiding.</p>
------------------------------------	---

C: Specifieke Bijbelplaatsen

<p>Voor:</p> <p><u>1 Tim. 3: 11:</u> "Evenzo moeten hun vrouwen zijn!". In de beste en oudste handschriften: "Evenzo moeten vrouwen zijn!" Zou het hier, gezien het voorafgaande, niet om vrouwelijke diakenen gaan? Vooral omdat in het volgende vers het relaas over de diakenen wordt voortgezet. Het zou toch wel vreemd, zijn, wanneer Paulus eerst spreekt over de diakenen, dan plotseling overgaat op de weduwen om vervolgens in het volgende vers weer te spreken over de diakenen. In dit volgende vers wordt bovendien niet gezegd dat de diakenen per sé mannen moeten zijn, maar dat zij mannen van één vrouw moeten zijn. De polygamie (het meer vrouwen hebben) was blijkbaar een probleem in de gemeente in die dagen, hetgeen wij tegenwoordig ook kunnen zien in bepaalde kerken in Afrika.</p>	<p>Tegen:</p> <p><u>1 Tim. 3: 11:</u> Dat hier aan vrouwelijke diakenen gedacht zou worden is hoogst onwaarschijnlijk. Het is inderdaad waar dat er in de beste en oudste handschriften niet "de vrouwen", maar "vrouwen" staat. Het woordje "evenzo" (of: "insgelijks") verhindert echter hier aan vrouwelijke diakenen te denken. Door dit woordje wordt immers duidelijk, aangegeven dat het hier om een andere categorie mensen gaat, waaraan gelijke eisen worden gesteld. Wellicht moeten we hier denken aan diakonale medewerkers (de weduwen uit 1 Tim. 5:9 en 10?). Als er van ouderlingen en diakenen gezegd wordt, dat zij "de man van één vrouw" moeten zijn, is dat ongetwijfeld gericht tegen de polygamie (het meer dan één vrouw hebben). Een feit is echter, dat met een zekere vanzelfsprekendheid ervan uitgegaan wordt dat ouderlingen en diakenen mannen zijn.</p>
<p><u>Rom. 16: 1:</u> Wat Fébe betreft: Waarom mag men hier het woord "diakonos" niet in de ambtelijke zin van het woord opvatten? Het is opvallend dat de tegenstanders van de vrouw in het ambt steeds in gebreke blijven om dit aan te geven.</p>	<p><u>Rom. 16: 1:</u> Als Fébe hier een "diakonos" wordt genoemd, is het hoogst onwaarschijnlijk dat dit een aanduiding voor het diakenambt zou zijn. Elders in de brieven van Paulus (met uitzondering dan van de 1e brief aan Timotheüs) slaat dit woord nergens op het diakenambt. Dat</p>

	<p>weten ook de voorstanders van de vrouw in het ambt. Waarom laten zij dat woord dan hier ineens op het diakenambt slaan?</p>
<p><u>1 Cor. 14:34:</u> Inderdaad wordt in 1 Cor. 14:34 gezegd dat vrouwen in de gemeente moeten zwijgen. Maar gaat het hier om zwijgen over de dingen van God in de "ambtelijke" zin? In 1 Cor. 11:5 wordt verondersteld dat de vrouw in de gemeente mag profeteren, d.w.z. het Woord van God verkondigen en bidden, mits met gedekt hoofd. Voor dit soort activiteiten schijnt dus het zwijggebod niet te gelden. Als in dit verband een beroep wordt gedaan op wat de wet zegt (in Gen. 3: 16), staat dit in geen enkele relatie tot het ambt of andere activiteiten van vrouwen in de gemeente, maar veelmeer op de maatschappelijke positie van vrouwen!</p>	<p><u>1 Cor. 14:34:</u> Hier lezen we: "Dat uw (volgens de beste Handschriften "de") vrouwen in de gemeente zwijgen; want het is haar niet toegestaan te spreken, maar (bevolen) onderworpen te zijn, gelijk ook de wet zegt". Een samenkomst van de gemeente verliep in de apostolische tijd anders dan bij ons. Er werd in de gemeentevergaderingen gediscussieerd, er werden vragen gesteld en samen zocht men naar een antwoord. Paulus nu bepaalde dat de vrouwen zich in die discussies niet moesten mengen. Dit, heeft inderdaad niet specifiek betrekking op "ambtelijk" handelen. Als echter dit spreken al verboden is, hoe kan dan ambtelijk spreken aan vrouwen wel zijn toegestaan? Dit is niet in strijd met 1 Cor. 11:5. Weliswaar wordt daar gesproken van "profeteren" van vrouwen. We hebben eerder echter al opgemerkt dat de profeet een zogenaamd charismatisch ambt uitoefent en niet een institutioneel ambt. Dat het feit, dat vrouwen profeteren dan ook geen enkele consequentie heeft voor de vraag, of een vrouw predikant, ouderling of diaken mag zijn.</p>
<p><u>1 Tim. 2:8-15:</u> Waar blijkt in 1 Tim. 2: 8 en 9, dat "één en ander meer betrokken moet worden op het optreden van vrouwen in de gemeentesamenkomsten in het algemeen"? Bovendien, zoals hierboven reeds opgemerkt, wordt in 1 Cor. 11:5 verondersteld, dat vrouwen in de gemeente mogen profeteren, d.w.z. het Woord van God mogen verkondigen en bidden. Zit in het profeteren niet behalve een verkondigend ook een "lerend", een "onderwijzend" element?</p>	<p><u>1 Tim. 2:8-15:</u> Gaan voorstanders van de vrouw in het ambt ervan uit dat als hier het "leren" en het "heersen" over de man aan de vrouwen verboden wordt, dit uitsluitend betrekking heeft op de verhouding tussen man en vrouw in het huwelijk, wij menen dat de verzen 8 en 9 duidelijk aantonen, dat wij één en ander meer betrekken moeten op het optreden van de vrouw in de gemeentesamenkomsten in het algemeen en dat uit niets blijkt dat het hier alleen om gehuwde vrouwen zou gaan. Ongetwijfeld zit er ook in 'het profeteren een lerend element. Waar wordt echter in het Nieuwe Testament</p>

	de taak van het "leren" aan profeten toegedacht? Paulus draagt het wel aan Timotheüs op (1 Tim. 4:11).
--	--

D: Symboliek bruidegom - bruid

<p>Voor:</p> <p>Hierbij gaat het om een dichterlijke wijze van spreken, in welk verband ook niet de geringste zinspeling gemaakt wordt op het ambt. In Israël (met name in de Talmud) kent men ook het omgekeerde beeld: De Thora wordt de bruid van de bruidegom Israël genoemd. Bovendien, de ambtsdrager staat niet altijd aan de kant van de bruidegom tegenover de bruid, maar ook wel aan de kant van de bruid tegenover de Bruidegom. Bijv. in de dienst der gebeden en in het belijden van Gods Naam of bij het zingen van Gods Lof, allemaal wezenlijke elementen in de eredienst. Het ambt komt trouwens uit de gemeente op. De vrouwelijke profeet verkondigde het Woord van God. Zij stond dus als vrouw aan de kant van de goddelijke Bruidegom, tegenover de bruid Israël.</p>	<p>Tegen:</p> <p>Er kan ook nog gewezen worden op de bruidegom-bruid, symboliek, welke zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament wordt aangetroffen. In het Oude Testament met betrekking tot de relatie God-Israël en in het Nieuwe Testament met betrekking tot de relatie Christus-Gemeente. Is de ambtsdrager niet "de vriend van de Bruidegom"? (Joh.3:29) Staat hij niet aan de kant van de Bruidegom? Zelfs dan, als hij bijv. "voorbijder" van de gemeente is? (Vergelijk: Rom. 8:34) Dat door voorstanders van het openstellen van het ambt voor de vrouw in dit verband wordt opgemerkt dat het ambt opkomt uit de gemeente, is zeer aanvechtbaar. Natuurlijk, de ambtsdrager zelf is lid van de gemeente. Dat betekent echter nog niet dat het ambt als zodanig uit de gemeente opkomt. Integendeel, de ambten zijn Koninklijke gaven van de verheerlijkte Christus (Ef. 4:11)</p>
--	---

E: Besluit

<p>Voor:</p> <p>Wanneer Paulus in de aangehaalde teksten bedoelt te polemiseren tegen de vrouw in het ambt, dan moet daarvoor een reden bestaan hebben, met name dat in zijn tijd in de gemeenten vrouwen hebben gestaan naar het ambt zonder toestemming of zonder medeweten van de apostelen. En juist dat lijkt ons onvoorstelbaar in de patriarchale romeinse maatschappij. Daarnaast komt ook de vraag op: waarom zijn er allerlei taken in de gemeente, waartoe de vrouw wel geroepen mag zijn en</p>	<p>Tegen:</p> <p>Als door voorstanders van de vrouw in het ambt wordt opgemerkt dat Paulus' kritiek in de zogenaamde "zwijgteksten" onmogelijk betrekking kon hebben op een staan naar het ambt van vrouwen in die dagen, omdat dat in de toenmalige samenleving ondenkbaar was, houdt met niet voldoende rekening met een emancipatiestreven dat in de toenmalige grieks-romeinse wereld wel degelijk voorkwam, met name in een wereldstad als Corinthe. Als gevraagd wordt waarom vrouwen allerlei taken in de gemeente mogen vervullen,</p>
---	--

sprekend, lerend en
 onderwijzend, ja zelfs
 regelend mag optreden: bijv. de
 catechete, de
 zondagsschoolonderwijzeres, de
 evangeliste, de pastoraal
 medewerkster etc. en waarom
 niet in het ambt van predikant,
 ouderling en diaken?
 waarom mag de vrouw niet
 sprekend optreden in het kader
 van de eredienst en waarom
 wel daarbuiten? Wat is de zin
 van dit onderscheid? Waar ligt
 de grens tussen typisch
 mannelijke en vrouwelijke
 taken in kerk en maatschappij?
 Als Paulus in dit verband
 verwijst naar de wet, gaat het
 in die wet vooral om de
 maatschappelijke positie van
 de vrouw, bijv. in het huwelijk.
 Zij zou dan als een "hulpe"
 dienend en verzorgend bezig
 moeten zijn en geen regelende
 of besturende of regerende of
 lerende functie mogen bekleden.
 Wat dan te denken van het
 vrouwelijke staatshoofd, de
 vrouwelijke burgemeester of
 wethouder, de vrouwelijke
 minister, de vrouwelijke hoogleraar,
 de vrouwelijke rechter, de
 lerares, de onderwijzeres etc.?
 Kunnen de tegenstanders van
 de vrouw in het ambt, mij
 hierop een bevredigend antwoord
 geven?

maar niet in het ambt mogen
 staan, wijzen wij erop, dat de
 Schepper man en vrouw
 complementair (elkaar
 aanvullend) geschapen heeft.
 Als schepsel en als gelovige is
 de één volkomen gelijkwaardig
 aan de ander. Dit betekent
 echter niet dat aan de één
 precies dezelfde taken zijn
 toebedeeld dan aan de ander.
 Zo is het al binnen het
 huwelijk. Zo is het ook
 getuige Paulus' woorden in de
 kerk. W.e moeten niet vragen
 naar de zin ervan. We moeten
 eenvoudigweg aanvaarden de
 orde die God gesteld heeft.

Overigens blijkt uit het feit
 dat bijv. gevraagd wordt, waarom
 vrouwen wel
 zondagsschoolonderwijzeres mogen
 zijn, maar geen ouderling, dat
 beslissend is, welke visie men
 heeft op het ambt. Is het ambt
 niet meer dan een functie, dan is
 inderdaad niet in te zien
 waarom het niet door vrouwen
 bekleed zou mogen worden. Wij
 menen echter op grond van de
 Schrift te moeten stellen dat het
 ambt meer is dan zomaar een
 functie.

Wat de plaats van de vrouw in
 de maatschappij betreft:
 Nergens in de Bijbel lezen wij
 dat het functioneren in be-
 paalde burgerlijke ambten of
 functies aan de vrouw verboden
 wordt. Daarmee is dan ook wat
 ons betreft de vraag
 beantwoord.

F: Naschrift

Samen willen wij intussen stellen dat met deze zaak het
 christenzijn als zodanig niet staat of valt. Al vinden wij elkaars
 standpunt niet bijbels, dat betekent voor ons niet dat wij elkaar
 daarom zouden willen verketteren. Dat houdt niet in dat we ons
 eigen standpunt niet ernstig zouden nemen. We hebben elkaar echter
 niet kunnen overtuigen. Moge de Heilige Geest ons zo overtuigen dat
 we ook op dit punt eensgezind in de weg van het Woord kunnen gaan!